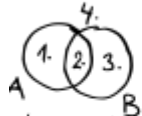
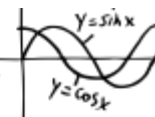
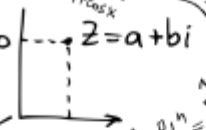
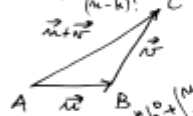
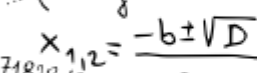
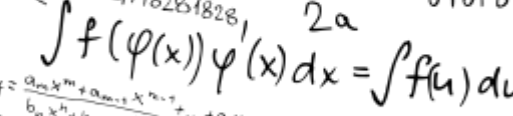
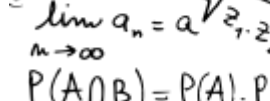
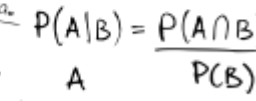
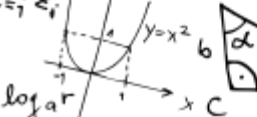

ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL

»DE KLARER SEG FINT SELV»

$\mathbb{N} \subset \mathbb{Z} \subset \mathbb{Q} \subset \mathbb{R}$
 $z^n = |z|^n (\cos n\varphi + i \sin n\varphi)$
 $y = \sin x$
 $y = \cos x$
 $\frac{1}{\tan \frac{\pi}{2}} = \frac{1}{\infty} = 0$
 $\frac{1}{1 + \cos x}$
 $z = a + bi$
 $P(A) = \sum p(\omega)$
 $S_n = a^n \frac{\alpha^n - 1}{\alpha - 1}$
 $V(k, n) = \frac{n!}{(n-k)!}$
 $a + b)^n = \sum_{k=0}^n \binom{n}{k} a^{n-k} b^k$
 $e = 2,7182818281$
 $x_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a}$
 $\int f(\varphi(x)) \varphi'(x) dx = \int f(u) du$
 $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = a$
 $P(A \cap B) = P(A) \cdot P(B)$
 $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n} = \frac{a}{b}$
 $\lim_{n \rightarrow \infty} \log a \sqrt[n]{r} = \frac{1}{5} \log a^r$
 $P(A|B) = \frac{P(A \cap B)}{P(B)}$
 $z_1, z_2, \dots, z_n = \sqrt[n]{\prod z_i}$
 $y = x^2$

- Hva betyr benevnelsen «elever med stort læringspotensial» for deg?
- Hvordan vil du beskrive denne gruppen med elever?

HVORFOR MASET?

Masteroppgave "Why let them walk, when they can fly? Tilpasset opplæring for høytbegavede barn" (2013), Cecilie Eikefjord Udberg-Helle, masteroppgave i læring og undervisning fra Høgskulen i Sogn og Fjordane/Universitetet i Bergen.

Undersøkelsen viser at de fleste lærere og politikere ikke besitter generell kunnskap om hva det innebærer å være høyt begavet. De har en viss for forståelse rundt temaet, men den bygger på egne erfaringer, ikke konkret fagkunnskap. Det blir derfor tilfeldig om en høyt begavet elev får riktig opplæring, alt etter lærers kunnskap om og holdning til høy begavelse, samt lærers tolkning av Opplæringslovens § 3-1.(s.3)

§ 1-3. Tilpassa opplæring

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten.

Barnekonvensjonen, artikkel 29

“The education of the child shall be directed to (...) the development of the child's personality, talents and mental and physical abilities to **their fullest potential.**”

HVEM LETER VI ETTER?

- Ikke nødvendigvis høytpresterende
- 20 elever
 - 0-1 elever med ekstraordinært læringspotensial
 - 2-3 elever med stort læringspotensial
 - 2-3 motiverte normalbegavede barn

Kyed, Gross, Janos & Robinson

40 % har trivselsvanskeligheter
25 % har emosjonelle vansker

SKOLEFLINK
VERSUS
STORT LÆRINGSPOTENSIAL

Evnerikhet

- Fremragende/eksepsjonelle ferdigheter (forutsetninger)
- Ingen systematisk læring; spontan utvikling

Talent

- Fremragende/eksepsjonelle kompetanser (måloppnåelse)
- Systematisk utvikling og læring

FORUTSETNINGER

Potensial

Arv

«Av seg selv»

Enkelt

GIFTedness

KOMPETANSER

Måloppnåelse

Miljø

Trent

Innsats

Talent

SKOLEFLINKE

STORT LÆRINGSPOTENSIAL

Kan svarene

Stiller spørsmålene

Er interessert

Er svært nysgjerrige

Er oppmerksomme

Er mentalt og fysisk involvert

Har gode idéer

Har ville, rare idéer

Svarer på spørsmålene

Diskuterer detaljert, utbroderer

Er på toppen i alderstrinnet

Er forbi alderstrinnet

Forstår idéer

Bygger abstraksjoner

Liker jevnaldrende

Foretrekker eldre

Forstår meningen

Trekker slutninger

Fullfører oppgaver

Starter prosjekter

Er mottakelig

Er intens

Kopierer presist

Skaper nytt

Oppfører seg som man skal

Kan være et forstyrrelseselement

Liker rutiner

Kjemper mot rutiner

Trives med repetisjon

Stritter imot repetisjon

SKOLEFLINK

Sousa, 2009

Fokus på å mestre

Høy motivasjon

Fullfører oppgaver

God presentasjon av arbeidet.

Betts & Neihart, 1988

Gjør det bra på testing

Gode relasjoner til lærere

Aksepterer regler

Godt selvbilde og lite sosiale problemer.

STORT LÆRINGSPOTENSIAL

Idsøe, 2014

Konseptuelle tenkere
«Hvordan og hvorfor»
Forstå årsakene

Finne ut og undre sammen med de skaper en god relasjon.

Aldri avvis spørsmål fra disse barna.

Drives av et intenst behov for å forstå verden.

Aksepterer ikke at noe er slik bare fordi noen har sagt det

- Kan ofte mer enn de voksne på sine interessefelt.
 - Indre driv, bruker ekstreme mengder tid på å interessene sine.
- Krever aksept fra oss for at vi som lærere ikke er allvitende.

KARAKTERISTIKK	POSITIV ADFERD	NEGATIV ADFERD
Meget nysgjerrig	Stiller mange spørsmål Inkvisitorisk Husker detaljer	Stiller upassende spørsmål Deltar lite i gruppearbeid Lar seg lett distrahere
Abstrakt tenker	Gjør generaliseringer Prøver ut ideer	Stiller spørsmål ved andre Stiller spørsmål ved autoriteter
Fleksibel tenker	Har mange strategier for å finne ut av noe	Manipulerer mennesker og situasjoner med ulike strategier
Avansert bruk av humor	Liker voksenhumor Forstår lærerens humor og vitser	Bruker humor på andres bekostning
Godt utviklet ordforråd	Er aktivt involvert i diskusjoner Liker diskusjoner om voksne tema	Er sjefete eller overbærende i samarbeidssituasjoner
Avansert lesekompetanse	Leser mye og ofte Har et avansert ordforråd Har en svært god leseforståelse	Leser hele tiden, over alt Unngår samarbeid med andre
Kunnskapstilegnelse, lærer fort	Forstår kjernestoffet raskt Gjengir detaljerte fakta	Slurver eller forstyrrer andre Dominerer klinediskusjoner

KARAKTERISTIKK	POSITIV ADFERD	NEGATIV ADFERD
Stort oppmerksomhetsspenn	Konsentrerer seg og fokuserer på et interesseområde i lange perioder av gangen	Lar seg lett avlede dersom oppgaven ikke er interessant
Uavhengig	Er selvstendig Fokuserer på oppgaven	Deltar lite i diskusjoner eller gruppearbeid Er lite samarbeidsvillig i gruppearbeid
Særlig ansvarsbevisste	Setter realistiske mål Aksepterer sine egne begrensninger Er tolerant overfor medelever	Er selvkritisk Er perfektjonistisk når oppgaver skal fullføres Har urealistiske forventninger til andre medelever
Sterke følelser og meninger	Lytter til andre Viser omtanke og interesse Tar hensyn til andres perspektiv Er oppmerksom på andres følelser	Sier ifra på en upassende måte Overreagerer på andres kommentarer og reaksjoner Er konfronterende
Sterk rettferdighetssans	Har medfølelse for andre som ikke er så heldig stilt Vil «redde verden» Forsvarer andre barn som de syns blir behandlet dårlig	Stiller spørsmål ved regler i lek og spill Blir frustrert når andre ikke følger reglene Spør eldre elever eller voksne til å løse utfordringer som de syns er urimelige
Original og kreativ	Tenker "ut av boksen" Ser problemer på en helhetlig måte Knytter sammen tanker og følelser	Aksepterer ikke «status quo» Virker fraværende, dagdrømmer Stiller spørsmål Er uorganisert
Stor læringshunger	Vil vite mest mulig om et tema Er ekspert på et tema ved å ese seg opp og snakke med andre	Vil heller fokusere på temaer som interesserer dem enn arbeidet i klasserommet Belærer andre og forteller dem at de tar feil

Likhetskolen

- Formallikhet
- Ressurslikhet
- Kompetanselikhet
- Resultatlikhet

De som ikke passer
gjennomsnittet faller ut

6 PROFILTYPEN

ELEVER MED STORT
LÆRINGSPOTENSIAL

- *George Betts & Maureen Neihart*
- Den suksessfulle
- Den utfordrende/kreative
- «The underground»
- I risikozonen for dropout
- Dobbelteksepsjonell
- Den autonome

DEN SUKSESSFULLE

OFTEN YNGRE ELEVER

Følelser og holdninger:

- Kjeder seg
- Engstelig, redd for å feile, selvkritisk
- Positivt, men nedadgående selvbilde

Oppførsel:

- Perfeksjonistisk
- Høyt presterende
- Søker tilbakemeldinger fra lærere og foreldre. Lite autonom
- Manglende utfordringer resulterer i lav talentutvikling
- Kan bli underdyt senere

DEN
UTFORDRENDE/KREATIVE

OFTY YNGRE ELEVER

Følelser og holdninger:

- Kjeder seg, utålmodig, defensiv, frustrert
- Lav selvtillit
- Sensitiv
- Usikker på sosiale roller

Oppførelse:

- Korrigerer lærere og stiller spørsmål ved regler
- Ærlig, direkte og gjerne sarkastisk
- Humørsvingninger
- Inkonsistente arbeidsvaner
- Lav selvkontroll
- Kreativ
- Mottar lite anerkjennelse fra lærere

«THE UNDERGROUND»

OFTE JENTER I UNGDOMSSKOLEN

Følelser og holdninger:

- Usikker
- Føler seg presset
- Forvirret
- Utrygg
- Føler seg skyldbetyngt

Oppførsel:

- Fornekter talent
- Unngår utfordringer
- Sosial tilhørighet svært viktig.
Bytter ofte vennekrets
- I konflikt med voksne

I RISIKO FOR DROPOUT

OFTTE ELEVER I VGS

- Følelser og holdninger:
 - Sint, deprimert, eksplosiv, defensiv
 - Føler seg avvist
 - Lavt selvbilde
 - Utbrent
- Oppførsel:
 - Uregelmessig oppmøte, fullfører ikke oppgaver
 - Prioriterer interesser utenfor skolen
 - «Forsvinner» eller forstyrrer i klasserommet
 - Kan isolere seg og drive med selvskading
 - Kreativ
 - Kritiserer seg selv og andre
 - Defensiv
 - Presterer gjennomsnittlig eller under

DOBBELTEKSEPSJONELL

ELEVER MED VANSKER

- Følelser og holdninger:
 - Frustrert
 - Maktesløs
 - Lav selvtillit
 - Uvitende
 - Sint
 - Lei seg
- Oppførsel:
 - Viser inkonsistent arbeid
 - Presterer gjennomsnittlig eller under
 - Kan være forstyrrende eller «forsvinne» i klasserommet
 - Dekke over feil ved humor

DEN AUTONOME

LÆRERENS DRØMMEELEV

- Følelser og holdninger:
 - Føler de mottar nødvendig ressurser
 - Får alternative læringsopplevelser
 - Tilfreds
 - Utforskende
- Oppførsel:
 - Utvikler egne mål og strategier
 - Jobber selvstendig uten å søke godkjenning
 - Kreativ
 - Godt fungerende sosialt
 - Tar risiko
 - Står opp for egen overbevisning

STORT LÆRINGSPOTENSIAL OG SPESIFIKKE UTFORDRINGER

- Elever fra minoritetskulturer (Baldwin, 2004)
- Elever med læringsutfordringer (Brody og Mills, 1997)
- Elever som underryter (Heacox og Cash, 2014. Mathews, 2016. Idsøe, 2014)
- Elever med lav sosioøkonomisk status (Colangelo og Davis, 2003. NOU 2016:14)

Vedlegg 2 Skjema for vurdering av underrytelse⁶¹

Dette er et skjema for å identifisere underrytere med stort potensial. Observer eleven over en periode på minst to uker for å avgjøre om han eller hun kan beskrives med kjennetegnene nedenfor.

Elevens navn

Dato Lærers navn

Kryss av for de kjennetegnene du mener best beskriver eleven din:

Nr.	Karakteristika	Ja	Nei	Vet ikke
1	Viser dårlige resultater på tester/prøver			
2	Oppnår resultater som er på eller under klassenivået i et eller alle av de grunnleggende ferdighetsområder: lesing, språk, kunst og håndverk, matematikk			
3	Det daglige arbeidet ofte ufullstendig eller dårlig utført			
4	Har høyt forståelsesnivå og husker lett begreper når interessert			
5	Bemerkelsesverdig flinkere muntlig enn skriftlig			
6	Mangler studieferdigheter (selv-regulering) og faglig nysgjerrighet			
7	Er sosialt mer umoden enn skoleflinke elever			
8	Vedvarende misfornøyd med utført arbeid.			
9	Synes å unngå å prøve nye aktiviteter fordi han/hun virker redd for å mislykkes; viser perfektjonisme og selvkritikk			
10	Viser initiativ til å forfølge selvvalgte prosjekter hjemme			
11	Har et bredt spekter av interesser og muligens spesiell kompetanse innenfor et forskningsområde			
12	Viser lav selvfølelse gjennom tendenser til å trekke seg tilbake eller være aggressiv i klasserommet			
13	Fungerer ikke godt eller konstruktivt i en gruppe uansett størrelse			
14	Viser intense følelser knyttet til seg selv, andre og livet generelt			
15	Har en tendens til å sette urealistiske forventninger til seg selv; erten for høye eller for lave mål			
16	Mistrives med rutineoppgaver			
17	Blir lett distraheret; ikke i stand til å rette oppmerksomheten mot og konsentrere innsatsen om oppgaver			
18	Har en likegyldig eller negativ holdning til skole			
19	Motstår lærerens innsats for å motivere eller korrigere oppførsel i klassen			
20	Viser relasjonelle problemer i forhold til jevnaldrende; har veldig få venner			

Dersom eleven viser 10 eller flere av disse karakteristikaene, anbefales individuell intelligenstagning via PPT (f.eks. med Stanford-Binet eller WISC-R) for eventuelt å fastslå (teste) om han/hun er en elev med høyt potensial som underpresterer.

KJENNETEGN	BEHOV	PROBLEMER
Raskere tankeprosesser	Å bli eksponert for ideer på flere nivå	Frustrert over tempo
Besitter stor mengde avansert informasjon på mange emner	Å bli forsynt med ny og utfordrende informasjon	Kjeder seg over ordinært pensum, utålmodig over å vente på at gruppen skal bli ferdig
Hurtig og nøyaktig hukommelse	Fremheve begreper	Misliker å drille på rutiner
Er konsentrert og utholdende	Å forfølge sine spørsmål/interesser	Oppeves som sta; misliker å bli forstyrret, motsetter seg rettleiding
Er i stand til å visualisere relasjoner, foretrekker struktur	Bruke rammeverk for å samle informasjon, å utvikle toleranse for tvetydighet	Kan irritere andre, viser kroppslig uro pga. mangel på inkludering

KJENNETEGN	BEHOV	PROBLEMER
Varm eller ironisk humoristisk sans	Å lære hvordan atferd kan ramme andre	Ironi kan gjøre andre utilpass
Økt selvbevissthet; føler seg annerledes, sensitiv, empatisk, ønske om å bli akseptert av andre	Å være i grupper med andre på samme evnenivå	Isolasjon, selvbevissthet, sensitive til kritikk eller avvisning av jevnaldrende
Høye forventninger til seg selv og andre	Få hjelp til å sette realistiske mål	Selvkritisk, andre møter ikke deres høye standarder, intolerante, perfeksjonistiske; kan bli deprimerte
Skille mellom fysisk og intellektuell utvikling	Å verdsette fysisk kapasitet, finne tilfredsstillelse i fysiske aktiviteter	Vegrer seg for å delta i aktiviteter der han/hun ikke presterer så bra
Ansvarlig, selvbevisst, omgjengelig, i stand til å lede andre	Å forstå ledelse og å praktisere lederegenskaper	Kan oppleves som sjefete og arrogant
Idealistisk, med rettferdighetssans	Å finne problemer som han/hun kan løse	Bekymrer seg for humanitære spørsmål, frustrasjoner knyttet til å forsøke seg på urealistiske reformer, depresjon

SOSIALE OG EMOSJONELLE VANSKER

Grobman, 2009; Gross, 2004; Vaivre-Douret, 2011

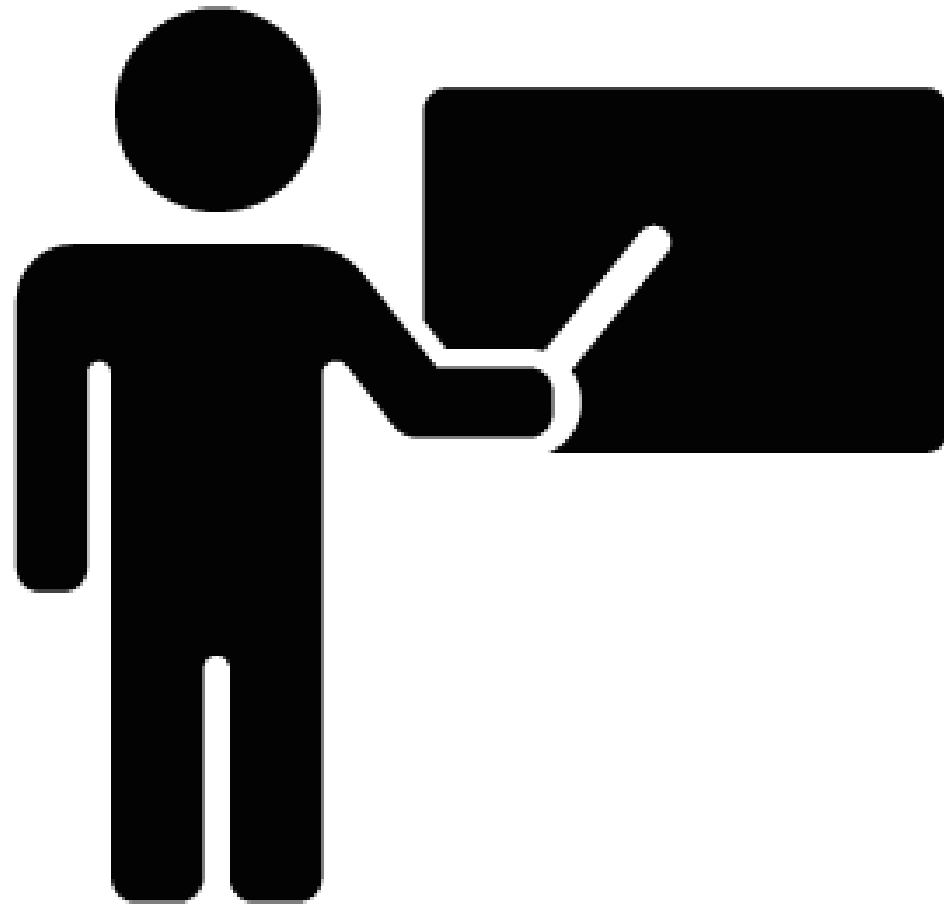
- Forskjeller i evnenivå sammenlignet med jevnaldrende
- Tendens til å være introverte
- Opplever konflikt eller angst knyttet til deres indre opplevelse av å ha sterke evner
- En kritisk og selvkritisk natur

HVA TRENGER DISSE ELEVENE?

- Nivådifferentisering
- Kompleksitet og tempo
- Interessefelt
- Eierskapsfølelse
- Utforske
- Kan motsette seg differensiering i begynnelsen

LÆRERROLLEN

MÅ MAN VÆRE SUPERLÆRER?

Læreren må dessuten evne å

- Legge til rette omgivelsene
- Skape og implementere egnet lærestoff
- Være kreativ på mange områder, og selv være i stand til å stimulere kreativitet i eleven
- Ha positive relasjoner til kollegaer og foreldre til elevene med stort læringspotensial

ELEVKONTRAKTER

Lar eleven styre eget arbeid innenfor sitt interessefelt

Gir rom for frihet under noen få men strenge rammer

Ansvarliggjør eleven

Skaper eierskapsfølelse

Lar eleven oppleve tillitt fra lærer til elev.

NAVN: _____

Mitt prosjekt handler om:

Jeg skal lese:

Jeg skal søke/høre på:

Jeg skal skrive:

Jeg skal tegne:

Utstyr jeg kommer til å ha behov for:

Jeg skal vise hva jeg har lært via:

Jeg skal være ferdig innen:

ELEVKONTRAKT - BARNESKOLE

NAVN: _____

For å vise hva jeg har lært om _____, skal jeg

☐ Skrive en rapport	☐ Lage en sang
☐ Demonstrere	☐ Lage en film
☐ Lage et eksperiment	☐ Lage et diagram
☐ Lage en datapresentasjon	☐ Lage en modell
☐ Annet: _____	

Dette er en egnet måte å demonstrere forståelse av dette begrepet/temaet fordi:

For kunne gjennomføre dette prosjektet vil jeg trenge hjelp med:

Jeg vil trenge følgende utstyr:

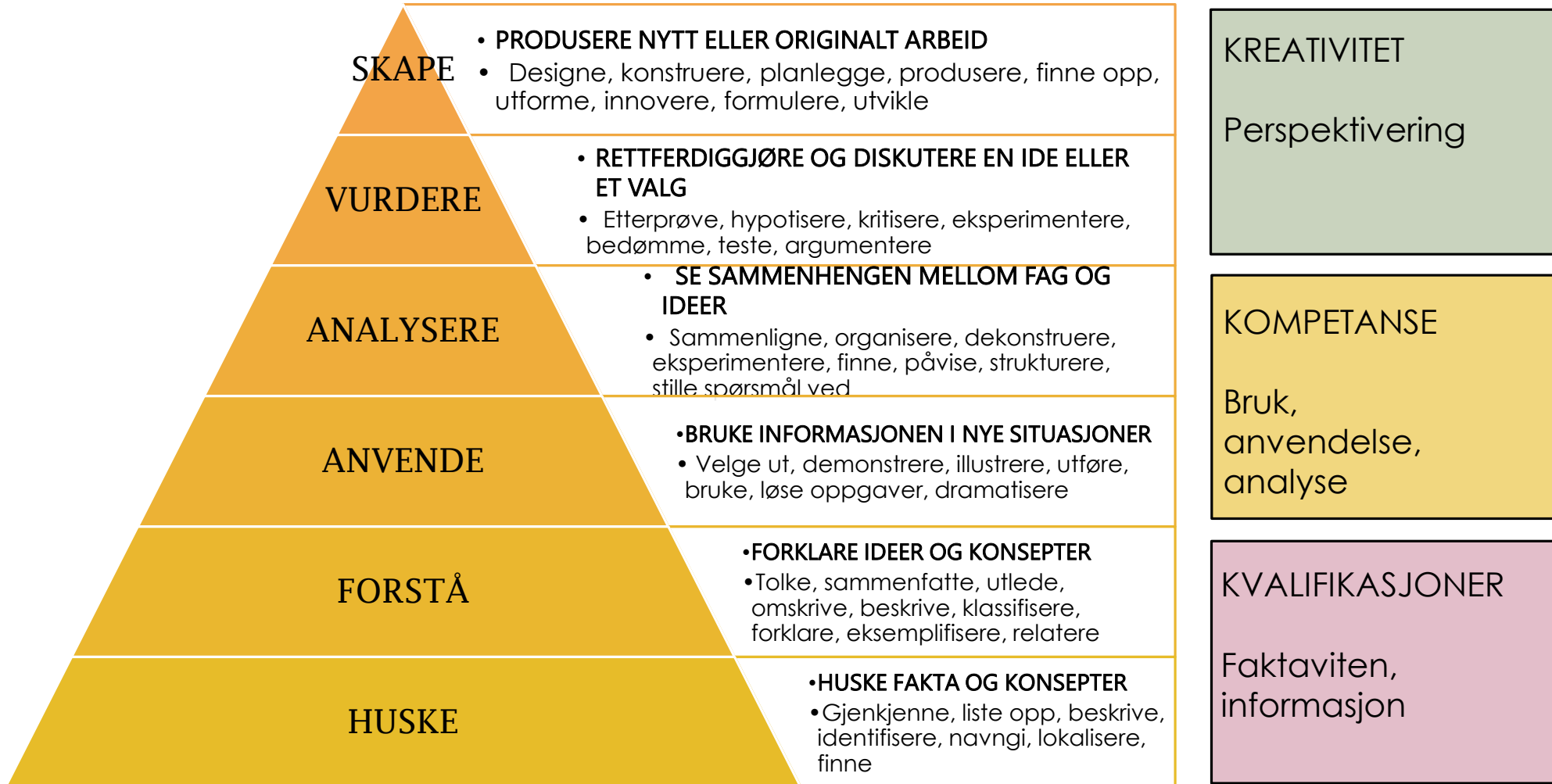
Min handlingsplan er:

Måten mitt ferdige produkt skal vurderes på er:

Jeg skal være ferdig med prosjektet mitt innen:

ELEVKONTRAKT - UNGDOMSSKOLE

BLOOMS TAKSONOMI

EKSEMPEL – BLOOMS TAKSONOMI

MATEMATIKK OG MÅLING

- **Hukommelse:** Forklar hva som menes med perimeteret til en form.
- **Forståelse:** Hva er størst – bredden, lengden eller perimeteret til et objekt?
- **Anvendelse:** Beregn arealet til og perimeteret av matematikkboken.
- **Analyse:** Perimeteret er 60 meter. Hva kan dimensjonene være for arealet?
- **Vurdering:** Forklar hvordan du tror livet ville vært dersom vi ikke visste arealet og perimeteret til ting. Hvilke problemer ville det forårsake? På hvilke måter ville det gjøre livet mer vanskelig?
- **Kreativitet:** Lag et spill som kan hjelpe elever med å forstå forskjellen på areal og perimeter.